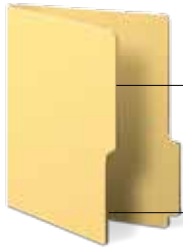

ترویج مدرسهٔ هوشمند و فناوریانه

مدارس آینده، ماهیت مدرسه را تا حدود زیادی دگرگون خواهد کرد. کارگزاران آموزش و پرورش ایران نیز به درستی این نکته را دریافته‌اند که: «انتظار از مدرسهٔ فردا تنها ترویج مدرسهٔ هوشمند و فناوریانه نیست.»^۱

هدلی بر^۲، در مقدمهٔ کتاب «آفرینش مدرسهٔ فردا»^۳، پیش‌بینی‌هایی برای مدرسه‌های فردا در کشورهای توسعه‌یافته کرده است. او عقیده دارد که مدرسه‌های فردا در غرب به لحاظ مالی خودکفایی بیشتری در مقایسه با امروز خواهند داشت. مدرسه‌ها خود معلمانشان را انتخاب می‌کنند و هر کسی که به مدرسه بیاید، عهده‌دار تدریس نخواهد بود. مدرسه‌ها با یکدیگر ارتباط بیشتری خواهند داشت و شبکه‌های مدرسه‌های همکار تشکیل خواهند شد که به جای رقابت به دنبال همکاری خواهند بود. مدرسه‌های پیشرو، جهانی و در سطح بین‌المللی فعالیت خواهند کرد. ارتباط مدرسه با جامعه بیشتر خواهد شد و در محله‌هایی که هستند، امکاناتی به جامعه ارائه خواهند کرد؛ مانند سالن تئاتر، مکان ورزشی و مراکز رایانه‌ای و مانند این. علاوه بر کسب درآمد، مدرسه از این طریق بیشتر با والدین و سایر انجمن‌های محلی مرتبط می‌شود و کانون اصلی محله خواهد شد. همچنین، بخش‌هایی از آموزش از مدرسه به مکان‌های دیگر انتقال می‌یابد و «آموزش در خانه»^۴ بخشی از آموزش خواهد شد.

حتی پاره‌ای پیش‌بینی کرده‌اند که مدرسه‌ها در رقابت جدی با والدینی قرار خواهند گرفت که ترجیح می‌دهند بچه‌های خود را در خانه آموزش دهند. رقبای مدرسه فراوان خواهند بود و مدرسه برای ماندگاری باید سازمان خود را تغییر دهد.

بر این اساس، در سال تحصیلی جدید نشریهٔ «رشد مدرسهٔ فردا» خواهد کوشید بخشی از مطالب خود را به مدرسهٔ فردا اختصاص دهد و برای تحقق مدرسه‌ای که متناسب با فردا خواهد بود و در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران پیش‌بینی شده است، بحث و گفت‌وگوهایی داشته باشد. از خوانندگان خود نیز یاری می‌طلبیم و خواهان آن هستیم که به ما بگویند، به حسب تجربه‌ای که دارند، فکر می‌کنند مسیر پیشرفت مدرسه‌های ما چگونه رقم خواهد خورد. اگر به حسب تجربه‌های خود پیش‌بینی‌هایی دارید، به ما در نگارش طرح مدرسهٔ فردا کمک کنید.

پی‌نوشت

۱. سیر فرهنگ و تاریخ تعلیم و تربیت در ایران و اروپا، مرتضی راوندی
۲. سخنرانی دکتر محی‌الدین بهرام محمدیان، رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در شانزدهمین نشست سالانهٔ دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

3. Hedley Beare
4. Creating the Future School
5. Homeschooling

عبدالحسین انصاری، از نویسندگان دورهٔ مشروطیت، در خاطرات خود می‌نویسد: «همین قدر که توانستم فارسی را بفهمم و حرف بزنم، مرا به مدرسه فرستادند... دوران مدرسه شروع شد... با تشویب و اضطراب... بین شاگردان و استاد از راه تفهیم و تحبیب کاری انجام نمی‌گرفت... معلم ما که یک چشم هم بود، روی تشکچهٔ بالای اتاق می‌نشست و ترکهٔ بلندی پهلوی دستش بود که با آن، «جور استاد به ز مهر پدر» را عملاً به ما نشان می‌داد. یک روز پس از آنکه شاگرد تنبلی را به امر استاد تا غروب تحویل دادم و درسش را روان شد... من از خوش‌حالی بشکن کوچکی زدم که از اتاق بیرون بروم... معلم گفت: «بایست!» بند دلم پاره شد. صدا زد: «آفاسید نعمت... فلکه و چند ترکه بیاور.»

من شروع کردم به گریه و زاری و التماس... فریاد می‌کردم: «آخر چرا می‌خواهید مرا بزنید؟!»

- وقتی ۵۰ ترکه به پایت خورد، خواهی فهمیدی!...
پیش از آنکه کفش‌هایم را بردارم و زوزه کشان از مدرسه فرار کنم دست مرا گرفت و گفت: «تورا زدم که بشکن زدن را در اتاق درس و در حضور من فراموش کنی.»

این مطلب شوخی نیست. مرا شب‌های جمعه به بهانه‌ای و گاهی بدون هیچ دلیل می‌زدند که روزهای جمعه شیطنت نکنم!^۱

دو دهه قبل که این خاطرات را می‌خواندم، مطمئن بودم که این خاطرات مربوط به مراکز آموزشی معاصر ما نیست و ریشه در گذشته دارد. امروز دیگر در کمتر مدرسه‌ای به معنای مدرن آن، بچه‌ها را روی زمین می‌نشانند. معماری مدرسه، روابط شاگردان با هم و با معلم، و روابط معلم با پدر و مادرها کاملاً دیگرگون شده است. دیگر مواد آموزشی، مانند گذشته به چند درس محدود نیست. کودکان از بابت نخواندن درس‌هایشان فلک نمی‌شوند...
راستی فردا چگونه خواهد بود؟ آیا می‌توانیم پیش‌بینی کنیم که فردا چگونه خواهد شد؟ آیا مدرسه‌های فردا شباهتی به مراکز آموزشی دوران معاصر دارند؟ آیا می‌توان وضعیت مدارس را پیش‌بینی کرد؟

در یکی دو دههٔ اخیر، اگر می‌پرسیدید مدارس فردا چگونه خواهند بود، پاسخ آن بود که بخش اعظم آموزش به رایانه منتقل خواهد شد و معلمان نقش کمتری خواهند داشت. در ذهن پاره‌ای، مدرسه بدون معلم یا گاه مدرسهٔ مجازی، آیندهٔ مدرسه بود. برخی هم فکر می‌کردند که مدرسهٔ هوشمند در واقع تحقق مدرسهٔ آینده است اما چنین نشد.

امروزه پیش‌بینی می‌شود که تحولات ساختاری در